
UTDANNINGSMELDING 2009

DET SAMFUNNSVITENSKAPELIGE FAKULTET

April 2010

Innledning

Utdanningsmeldingen gir en samlende og overordnet vurdering av kvaliteten i studietilbudet ved Det samfunnsvitenskaplige fakultet. Den gir oversikt over opplegg, tiltak og videre satsinger i kvalitetsarbeidet på utdanningsfeltet. SV-fakultetets utdanningsmelding fungerer som en selvevaluering, der nødvendige planer og justeringer for 2010 presenteres i henhold til resultatdata for 2009. Utdanningsmeldingen tar utgangspunkt i kalenderåret 2009. Tabellene i dokumentet er tallmateriale produsert av Utdanningsavdelingen (UA) som bakgrunnsmateriale for meldingen.

I 2010 pågår arbeidet med å fornye universitetets strategiske plan. I denne forbindelse har vi blitt bedt om å kommentere universitetets strategiske satsingsområder, samtidig som meldingene er viktige grunnlagsdokumenter for strategiplanarbeidet til fakultetet.

1 Studietilbudet ved fakultetet

Under dette punktet følger en vurdering av det samlede program- og fagtilbudet ved SV-fakultetet. Videre presenteres fakultetets arbeid med studieporteføljen, med vekt på samlet vurdering av resultater og områder som skal gis særlig prioritet.

1.1 Antall studieprogram

Tabell 1 Antall studieprogram				
STUDIEPROGRAM	2006	2007	2008	2009
Årsstudium	5	5	5	10
Bachelor	19	19	19	18
Forskerutdanning. Doktorgrads-/PhD-programmer	12	12	12	12
Høyere nivå, Hovedfag	16	16	5	5
Lavere nivå (inkl EVU)	12	12	11	9
Master, normert studietid 2 år	18	18	13	13
Master, normert studietid 5 år	3	3	2	2
Master, erfaringsbasert, 1,5 - 2 år	1	1	1	1
Totalt	86	86	68	70

Vi har hatt en økning i studieprogramporteføljen fra 2008 til 2009. Dette skyldes opprettelsen av instituttvise årsstudium. Disse studietilbudene ble opprettet for å sette klare rammer for hvilke årsheter som gav undervisningskompetanse i ulike skolefag. Videre skulle de forhindre at bachelorprogrammene ble fylt opp av studenter som primært ønsket å ta enkeltemner, samt at det skulle fungere som en rekrutteringsvei inn til bachelorprogrammene. Våren 2010 vil det bli gjennomført en evaluering av ordningen med årsstudier for å få et klarere bilde av disse studentene, slik at vi kan evaluere effekten av disse studierettene.

Vi har hatt en liten reduksjon i tilbudet på ordinære bachelorprogram pga nedleggelse av bachelorprogrammet i offentlig organisering og ledelse. Bachelorprogrammet i politisk økonomi ble også vurdert nedlagt i studieåret 2009. Dette programmet er et samarbeidsprogram mellom Institutt for økonomi og Institutt for sammenliknende politikk. I forståelse med de to instituttene besluttet fakultetet høsten 2009 å be de to fagmiljøene om å utvikle en studieplan som kunne forenkle studieløpet og sikre videreføring av programmet. Instituttene har fått endelig frist til 1. mai med å levere denne studieplanen for godkjenning til fakultetet.

Programporteføljen vil være under vurdering de kommende årene. En av grunnene til at SV-fakultetet fortsatt står oppført med 70 studieprogram i porteføljen er at vi uteksaminerte kandidater på flere instituttvisse doktorgradsprogram våren 2009. Disse ble utfaset våren 2009, og vil bli erstattet av ett fakultært doktorgradsprogram i studieåret 2010. Vi har også hatt 5 hovedfagsprogram med uteksaminerte kandidater i 2009.

Når det gjelder målsettingen om å frigjøre mer tid til forskning, meldes det fra instituttene at kvalitetsreformen har medført en betydelig økning i ressursene som brukes på undervisning. Kravene til evalueringer, koordinering av undervisning og seminarer, kvalitetssikring ved sensur, internasjonaliseringstiltak og rapporteringsrutiner legger beslag på store tidsressurser som går på bekostning av tid som kan vies til forskningsvirksomhet. Dette er i tråd med handlingsromsutvalgets funn, som påpeker at en vesentlig større andel av bevilgningene i perioden 2006 til 2010 er øremerket, samtidig som basisbevilgningen er vesentlig redusert, og at handlingsrommet er dokumentert relativt mindre enn det var.

Forholdstall mellom studenttall og emnetall har holdt seg stabilt på ca 10,5 dersom vi ser vekk fra Phd. Forelesningsinnsatsen i mange av de samfunnsvitenskapelige emnene vil være den samme uavhengig av studenttall. Utviklingen i antall emner derfor den viktigste faktoren når det gjelder instituttens disponering av tid til forskning og undervisning. Moderasjon med hensyn til antall emner vil kunne bidra til å skjerme tid til forskning. Samtidig kan dette gå på bekostning av bredden i tilbudet til studentene, så enhver nedleggelse av emner bør derfor vurderes nøye.

- *Planer fremover/strategi:*

Fakultetet har ingen konkrete planer om nedleggelse av studieprogrammer fremover. Det er heller ingen av instituttene våre som har planer om nye tverrfakultære satsinger. Institutt for sammenliknende politikk blir berørt av HF sitt vedtak om nedleggelse av bachelorprogram i latinamerikastudier, USA-studier og europastudier. Instituttet har gode faglige erfaringer med programmene, som også har vist seg vellykkede i rekruttering og gjennomføring. Instituttet ønsker å videreføre Europastudier og USA-studier, og på lengre sikt latinamerikastudier. Disse utdanningstilbudene er godt forankret i instituttets forskningsprofil og instituttet har gjennom langsiktig strategisk satsing bygget opp kompetanse på områdene. Prioriteringen av Latin-Amerika er videre forankret i UiBs fellessatsing, som ledd i den nasjonale satsingen for forskning på regionen. Institutt for sammenliknende politikk ønsker å opprettholde den forskningsbaserte undervisning bachelorprogrammene i USA-studier og Europastudier gir ved at det faglige og administrative ansvar overføres til SV-fakultetet, sammen med studieplassene i disse programmene. Instituttet vil komme tilbake med vurderinger av eventuelle justeringer i studieplaner som følger naturlig av at ansvaret for programmet flyttes. På sikt bør det søkes en løsning for videreføring også av latinamerikastudier. Dette er alle tilrettelagte studieprogram som går godt inn i SV-fakultetets strategi der disiplinbaserte studieprogram suppleres av flerfaglige tilrettelagte studieprogram på felt der fagmiljøene har særlig styrke.

1.2 Antall emner

EMNER	2 006	2 007	2 008	2009
PhD	4	3	6	4
Master	126	134	87	93
Bachelor	161	172	160	157
Sum	291	310	253	254

Vi har fortsatt fokus på emneporteføljen ved fakultetet. Vi ser en nedgang i emneporteføljen på bachelornivå, og en oppgang på 3 emner på masternivå. Dette kan indikere at det fortsatt

er en del "sovende" emner som kunne vært ryddet ut av emneporteføljen. Det kan også skyldes at en del nye valgemner knyttet opp mot forskergruppene har blitt opprettet på masternivå (se punkt 3.1 om studentaktiv forskning), men at det fremdeles avvikles eksamen i en del emner som er tenkt nedlagt. Dette har resultert i et kunstig høyt emnetall i denne perioden.

2 Kvalitativ omtale av studie og studentstatistikk

Vurdering av resultatoppnåelse fra 2009; spesielle utfordringer/problemer. Større satsninger som har vært vellykket eller som planlegges gjennomført. Eventuelle justeringer av måltall for 2010 kommenteres.

2.1 Studieplasser, søkere, opptak, fremmøte

Program	Studieplasser	Søkere	Tilbud	Søkere pr studie plass	Ja-svar	Fremmøte
Årsstudium	192	444	427	2,3	274	230
Bachelorprogram	703	1633	1098	2,3	786	700
Integr. Master/profesjon	20	26	46	1,3	29	19
Sum Samordna opptak	915	2103	1571	2,3	1089	949
Master (inkl NOMA og Kvote)	255	743	312	2,9	231	217

Søkertallet til bachelorprogrammene gikk litt ned i 2009. På våre 915 studieplasser på lavere nivå, møtte 949. I 2008 var det tilsvarende tallet 1072. Tatt i betraktning at ungdomskullene vil øke de neste årene, ser vi ikke dette som problematisk. Problemstillingen blir fremover heller å prioritere om en skal ta opp større studentkull, hvilken finansieringsramme man skal kreve, og hvordan man eventuelt skal øke studentmassen uten at det går på bekostning av studiekvaliteten, som nevnt i punkt 1.1.

Det samfunnsvitenskapelige fakultet mener at dersom vi skal ta opp flere studenter i den kommende såkalte "yngrebølgen", bør disse i utgangspunktet være fullfinansiert. Vi ser likevel at forelesningsinnsatsen i en del av våre emner vil være den samme uavhengig av studenttall, og det kan tenkes at det på enkelte programmer også kan være aktuelt å øke opptaksrammen uten at det ligger fullfinansiering til grunn. Det er viktig i denne sammenheng å påpeke at ved ressursknapphet kan seminarvirksomheten komme til å lide.

Søker pr studie plass på master har gått kraftig opp. I 2008 var det 1.6 søkere pr studie plass, mens det i 2009 var 2,9. Dette er gode tall med tanke på opptakskvalitet.

2.2 Gjennomføring og frafall

Program	Nye studenter H09	Registrert V10	Permisjon	Overgang	Sluttet	Sluttet %
Årsstudium	234	172	1	11	51	21,8 %
Bachelorprogram	701	613	10	14	66	9,4 %
Integr. master/ profesjon	19	15			2	10,5 %
2-årig master	154	137	6		10	6,5 %
Sum	1108	937	17	25	129	11,6 %

I følge tabell 4 fra UA har vi ved vårt fakultet et frafall fra første til andre semester på 9,4 % på bachelornivå, 21,8 % på årsstudiene og 6,5 % på masternivå. I forhold til tallene fra 2008, har det vært en økning i frafallet på årsstudiet på 4,8 %, mens frafallet på bachelornivå og

masternivå har gått ned. Det er et interessant spørsmål om ordningen med årstudier dermed bidrar til å redusere frafallet på de gradsgivende utdanningene. Frafallsprosenten i årsstudiene er relativt høy, og vil være et viktig tema i evalueringen av årsstudiene.

- *Tiltak som er satt inn for å bedre gjennomføringen og få ned frafallet:*

Nye studenter blir kontaktet og spurt om hvilke emner de tenker å ta. De blir så plassert på seminargruppe med de samme medstudentene både på Ex.phil og ex.fac og så langt det lar seg gjøre også i det tredje 100-emnet de velger. Tilbakemeldingene tyder på at dette er et vellykket tiltak, som sørger for at studentene raskere blir kjent med medstudenter og opplever større grad av faglig integrering.

Vår erfaring er også at justeringssamtalene fungerer godt i forhold til oppfølging av studenter. Alle studenter som ligger etter i forhold til normert progresjon blir kalt inn til samtale og stilt til ansvar for studiepoengproduksjonen. Dette oppleves av mange som et insentiv til å yte ekstra. Det er også en måte å få ansvarliggjort den enkelte student.

På masternivå har de fleste instituttene gode rutiner for oppfølging av masterstudenter. Det er nå færre som slutter, og det er flere som fullfører på tilnærmet normert tid. Den enkelte student blir på mange institutt fulgt opp med regelmessige e-poster og påminnelser om resterende studietid.

2.3 Studiepoengproduksjon 2009

Tabell 05 studiepoengproduksjon pr student ¹

Nivå	Studiepoeng pr student 07	Studiepoeng pr student 08	Studiepoeng pr student 09	Fakultetets måltall studiepoeng pr studiepllass 2010
Årsstudium	36,8	40	37,8	Fakultetet har et måltall på 41 sp pr student totalt sett, det blir ikke skilt mellom ulike program og nivå.
Bachelornivå	44,4	43,2	42,3	
Masternivå	39,4	42,9	42,5	
Integr. master/profesjon	41,6	44,5	42,7	
Sum	43,5	42,7	42	

Studiepoengproduksjonen har gått noe ned på alle nivå. Vi ligger likevel tett oppunder måltallet for 2009 som var 43. Vi har justert dette måltallet for 2010 til 41 for å ha et realistisk måltall å forholde oss til. Vi ser studiepoengproduksjonen som er utfordring fremover. Ulike tiltak som vil vurderes er blant annet å få ned andelen gjentak av eksamen. Mange studenter bruker uforholdsmessig mye tid på å ta eksamen for andre og tredje gang for å forbedre karakteren i stedet for å fokusere på progresjon og gjennomføring. Det er fortsatt mye som kan gjøres for å øke gjennomstrømmingen på master. Utvikling av fellesrutiner for oppfølging av masterstudenter med tanke på å sikre økt gjennomstrømning og likebehandling på tvers av instituttene er et langsiktig mål.

¹ Tallene vi får fra UA avviker fra tallene i DBH. Dette beror på at det er to ulike måter å regne ut disse tallene på. DBH tar utgangspunkt i studiepoengproduksjonen for hele året delt på registrerte studenter i høstsemesteret. UA tar utgangspunkt i produksjonen for hele året delt på registrerte studenter i vår og høstsemesteret. Da det er flere studenter registrert om høsten enn om våren, blir tallet til UA høyere, men også mer korrekt. Det er dette tallet vi bruker i utdanningsmeldingen.

2.4 Internasjonalisering

TYPE	2007	2008	2009
innreisende studenter	208	217	187
utreisende studenter	168	134	154
Totalt	376	351	341

- *Utenlandsopphold på bachelor- og masterprogrammene*

Det er registrert en gledelig økning i antall utreisende studenter ved fakultetet. De aller fleste av fakultetets bachelorprogram har lagt til rette for minst ett semesters utveksling, oftest i tredje eller femte semester. Det er vanligst at studentene tar frie studiepoeng under utvekslingsoppholdet. Enkelte bachelorprogram har studieløp uten åpning for frie studiepoeng. Studenter på disse studieprogrammene har større utfordringer når de skal reise ut, da de må finne kurs ved utenlandske læresteder som kan erstatte kurs i den hjemlige graden. Samme problemstilling gjelder for utvekslingsopphold på masterprogrammene. Her har imidlertid enkelte institutter utviklet tilbud om emneerstatning gjennom sine faglige nettverk, eller de har åpnet for at enkelte kurs i graden kan erstattes med masterkurs ved andre universiteter innen emner som er relevante for studiene deres. Andre masterstudenter reiser ut i forbindelse med feltarbeid eller skriving av masteroppgaven. Andelen masterstudenter som reiser på utveksling ser ut til å være økende.

De fleste studenter reiser ut via de bilaterale avtalene som UiB har med universiteter i alle verdensdeler. Australia og Sør Afrika har tidligere vært populære, men i 2009 har det vært større søknad til USA, særlig avtalen med Sosiologisk institutt ved University of California, Berkeley. Antall utreisende på Erasmusavtalene har også gått opp i 2009.

Flere institutter har planer om tiltak for å øke volumet på utreisende gjennom Erasmus-programmet. Disse avtalene er knyttet til de enkelte fagområdene og som sådan sterkere faglig forankret enn de bilaterale. En begrensning ved Erasmusavtalene kan være kravet om å beherske et annet fremmedspråk enn engelsk. Samtidig er det få utvekslingsplasser på hver avtale, slik at det kreves et forholdsvis stort antall avtalepartnere for å øke antall utreisende studenter. SV-fakultetet er likevel det fakultetet som har den største andelen Erasmusstudenter ved UiB og trolig også størst vekst.

Når det gjelder innreisende studenter, representerer Erasmusstudentene derimot den største gruppen. Betydelig færre studenter kommer til UiB og SV-fakultetet på de bilaterale avtalene, så selv om vi nærmer oss balanse mellom innreisende og utreisende studenter, er fordelingen mellom de to studentkategoriene fortsatt skjev.

- *Kurs på engelsk*

Ved SV-fakultetet har vi registrert en nedgang i antall innreisende studenter de to siste årene. Det synes å være flere forklaringer på denne utviklingen. En del kan forklares ut fra endringer i instituttenes studieplaner, særlig på masternivå. Det er også verdt å se på den engelske kursporteføljen som sådan, det totale antall kurs fordelt på semester og fordelingen mellom kurs på bachelor- og masternivå.

De fleste instituttene har et tilfredsstillende tilbud av engelskspråklige emner på masternivå, mens det på bachelornivå tilbys langt færre emner. Enkelte institutter tilbyr flere kurs på engelsk hvert semester, både som skreddersydde tilbud rettet mot utvekslingsstudenter og som regulære deler av studieprogrammene. De norske studentene får dermed også erfaring med undervisning på engelsk, og kontakt med utenlandske studenter som deltar på de samme emnene. Erfaringer med Erasmussamarbeidet tilsier at det er på lavere grad en bør satse på å øke antall kurs på engelsk. De fleste innreisende studenter, særlig fra Europa,

drar på utveksling under bachelorstudiet og etterspør slike kurs. Instituttene er imidlertid kjent med problemstillingen og flere vurderer tiltak for å tiltrekke seg flere internasjonale studenter.

I 2009 fikk fakultetet tildelt en Erasmus Mundus europeisk mastergrad i systemdynamikk (modellbasert samfunnsplanlegging). Studiet er et felles europeisk masterprogram og tilbys av Universitetet i Bergen i samarbeid med Radboud University Nijmegen i Nederland, Universitetet i Palermo, Italia, og Universitetet i Lund, Sverige. Studiet starter opp høsten 2010. Opptaksgrunnlag til masterprogrammet er fullført bachelorgrad eller tilsvarende med bakgrunn innen samfunnsvitenskap, naturvitenskap eller ingeniørfag. Studiet starter ved UiB. De påfølgende semestrene har studentene opphold ved de øvrige universitetene avhengig av spesialisering.

2.5 Kandidatproduksjon

Kandidatproduksjonen har vært svært jevn på bachelornivå de siste to årene, med 372 kandidater i 2008 og 374 kandidater i 2009. Kandidattallet har gått gradvis ned på masternivå. Dette kan skyldes at opptakstallene var lavere høsten 2007 / våren 2008, kombinert med at studiepoengproduksjonen har gått litt ned pr student siste året. Det har også vært en viss nedgang på profesjonsstudiet, med 17 kandidater i 2008 og 12 kandidater i 2009.

3 Presentasjon av fakultets resultat, planer, utfordringer og prioriteringer

Under dette punktet følger en presentasjon av fakultetets oppfølging av universitetsstyrets mål og prioriteringer, status i arbeidet med innføring av læringsutbyttebeskrivelser og implementering av nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk. Videre følger vurdering av læringsmiljøet og bruk av programsensor i forbindelse med utvikling og kvalitetssikring av studietilbudet fremover.

3.1 Status for oppfølging av universitetsstyrets mål og prioriteringer:

- *Videreutvikling av lærerutdanningen*

Fakultetet har satt i gang et arbeid for å få et klarere bilde av lærerutdanningstilbudet. I august 2009 ansatte vi en seniorkonsulent som har lærerutdanningen som et av sine ansvarsområder. Vedkommende har i oppgave å koordinere dette arbeidet i samarbeid med Psykologisk fakultet.

Fra og med våren 2010 tilbyr fakultetet undervisning i 3 fagdidaktiske emner: samfunnskunnskap, informasjons- og medievitenskap og geografi. Fagdidaktikerne i samfunnskunnskap og geografi har et godt samarbeid hvor de har noe fellesundervisning for førstesemesterstudentene i tillegg til at de fordeler praksisbesøkene til førstesemesterstudentene i samfunnskunnskap seg i mellom.

I samfunnskunnskap tar vi opp 15 studenter hvert semester. Her er det nok søkere og praksisplasser i Hordaland Fylkeskommune til å kunne øke måltallet, men da trengs det på sikt økt bemanning. Fagdidaktikerne i samfunnskunnskap nærmer seg alderspensjon og ettersom vi er avhengig av å ha overlapping i stillingen med tanke på opplæring, har fakultetet valgt å starte rekrutteringsprosessen nå. Ny førsteamanuensis vil trolig være på plass fra høsten 2010 og vi vil da i en kortere overgangsfase ha sterkere bemanning.

I geografi tok vi opp 9 studenter så her er den største utfordringen å nå måltallet. Vi må informere bedre om studietilbudet innad på fakultetet og synliggjøre tilbudet bedre for alle de tverrfaglige studieprogrammene som geografi er en del av i forsøk på å rekruttere flere studenter. I informasjons- og medievitenskap var første opptaket høsten 2009. Her tok vi opp

11 studenter. En økning i måltallet her, forutsetter at Hordaland fylkeskommune gjennomfører kartlegging av mulighetene for praksisplasser. Studenter som får opptak i fagdidaktikk i informasjons- og mediekunnskap må få praksisplass i en videregående skole både i første - og andresemester, da dette programfaget ikke eksisterer i ungdomsskolen. Studenter i samfunnsøkonomi har per i dag ikke noe fagdidaktisk tilbud. I løpet av våren 2010 vil vi undersøke hvor stor etterspørselen er og hvordan vi eventuelt kan få på plass et slikt undervisningstilbud.

- *Bachelorutdanningen – studiegjennomføring, profil og kompetanse*

Det samfunnsvitenskapelige fakultet vil fortsette arbeidet med å fremheve bachelorgraden som en selvstendig kompetansegivende grad. Vitnemålsseremonien er et viktig ledd i denne prosessen, samt at vi nå har fått fagspesifikke vitnemål. Vi ser at kandidatproduksjonen er jevn, og at det er færre som slutter på utdanningen.

- *Akademisk redelighet*

I fjorårets utdanningsmelding ble det nevnt at omleggingen av eksamensformene fra hovedsakelig skoleeksamen til innleveringer og mappevurdering dessverre har hatt negative konsekvenser i form av en økning i antall forsøk på fusk. Handlingsplan for arbeidet med akademisk redelighet i utdanningen ved Universitetet i Bergen 2009-2012, setter opp åpenhet, etterprøvnbarhet, vitenskapelig redelighet og kritisk diskusjon som de grunnleggende verdier for akademisk virksomhet ved UiB. Dette er viktige verdier ved SV-fakultetet, og vi vil arbeide fremover med å iverksette de tiltak som blir presentert i denne handlingsplanen for å ivareta målsetningene knyttet til etikk og verdier i utdanningen.

- *Studentaktiv forskning*

I sak 16/10 i utdanningsutvalgets møte 2/2010 blir studentaktiv forskning definert som "eit vidt omgrep som omfattar det å bli eksponert for forskning, å driva med eiga forskning, å bli rekruttert til forskingsprosjekt og å ha forskingsbasert undervisning. Formålet med studentaktiv forskning er at alle studentar på alle nivå skal ha innsikt i kva forskning er og korleis forskingsprosessane føregår." I denne sammenheng blir vårt emne MET 102 fremhevet som et godt eksempel på et emne som klarer å integrere studentaktiv forskning i obligatoriske oppgaver og seminar. Studentene i MET102 gjennomfører et kvalitativt intervju, og samler inn data fra seminargruppen. På denne måten får studentene prøvd ut det de lærer om forskningsetikk og metode, noe som gir dem god innsikt og forståelse.

Studentutvalget anser seminartilbudet ved fakultetet som den beste form for akademisk integrering av nye studenter og studenter som tar fag utenfor sitt fagspesifikke program. De registrerer også at fakultetet ser viktigheten av dette tilbudet. En videreføring av de gode seminarordningene og fokus på studentaktiv forskning er en strategisk målsetning fremover.

Flere institutt har et opplegg i masterstudiene der valgemenene er knyttet opp mot forskergruppene, og studentene får i større grad delta i disse gruppene. Dette har flere fordeler. Gruppene blir mer aktive og dynamiske samtidig som man lettere kan identifisere kommende "forskningstalenter" på området. Det er også en del institutt som bruker masterstudenter som vitenskapelige assistenter i forskningsprosjekt. Som det blir påpekt fra universitetsledelsen, skjer det meste av studentaktiv forskning på masternivå, og vi har et stykke å gå for å gi et tilstrekkelig tilbud om studentaktiv forskning til alle studentene.

Større studentdeltagelse i disputaser er et enkelt men nyttig redskap for å øke studentenes innsikt i forskningen som foregår ved fakultetet. De vil få førstehåndspresentasjon av forskningsresultater samtidig som de får et innblikk i hvordan forskningsprosessene foregår.

3. 2 Status i arbeidet med innføring av læringsutbyttebeskrivelser og implementering av det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket

- *Status i arbeidet med innføring av læringsutbyttebeskrivelser*

Det samfunnsvitenskapelige fakultet har siden våren 2007 arbeidet med utforming og implementering av læringsutbyttetekster på emne- og programnivå. Instituttene hadde frist til å ferdigstille dette arbeidet høsten 2009.

Etter at det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket ble vedtatt av KD i mars 2009, ser vi at det gjenstår et grundig revideringsarbeid av læringsutbyttetekstene før de kan sies å være i tilstrekkelig samsvar med det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket. I samarbeid med Seksjon for studiekvalitet ved Utdanningsavdelingen ble det laget et opplegg for informasjonsmøter ved instituttene. Målet var å informere om det nasjonale rammeverket, og gi kunnskaper om studieplanutvikling med utgangspunkt i læringsutbyttebeskrivelser. Informasjon om den internasjonale bakgrunnen var viktig for å presisere at harmoniseringen ikke bare gjelder i forhold til vårt eget rammeverk, men også i forhold til det overordnede internasjonale rammeverket for kvalifikasjoner for høyere utdanning (Sak 17/10, UU-møte 2/2010). I dag har de fleste instituttene gjennomført informasjonsmøter og de resterende vil følge dette opp i løpet av våren.

Fakultetet er også i gang med å lage en fremdriftsplan for arbeidet med revideringen av læringsutbyttetekstene. Vi venter her også på svar fra Universitets- og høyskolerådet angående den nasjonale høringen om forslag til nye generelle karakterbeskrivelser for Universitets- og høyskolesektoren. Høringsfristen var 16. februar 2010. Utfallet i denne høringen vil trolig legge sterke føringer på hvordan de nye læringsutbyttetekstene skal utformes. For å oppnå gode læringsutbyttetekster vil vi legge til rette for at instituttene kan benytte seg av Program for universitetspedagogikk sitt kurstilbud og informere godt om TUNING-prosjektet.

- *Status i kvalitetssikringsarbeidet i forhold til kvalitetssikringshandboka*

For å få en klarere oversikt over kvalitetssikringsoppgavene på fakultetet og samtidig få til en bedre planlegging av dette arbeidet, holder vi på å ferdigstille et kvalitetssikringsårshjul på fakultetsnivå. I tillegg har studieseksjonen hatt et særskilt fokus på det nye grads- og studiereglementet ved UiB. Målsettingen er å oppdatere og kvalitetssikre informasjonen på eksternweben og rutinebeskrivelsene på intranett. Vi ønsker å skjerpe inn rutinene for forlenging og gjenåpning av studieretter, både for å øke gjennomføring på normert tid, men også for å sikre likebehandling av alle studenter.

Høsten 2009 ble det vedtatt at fakultetsstyret skal ha et utdanningsforum som rådgivende utvalg i spørsmål som gjelder studiene. Her møter visedekan for utdanning instituttens undervisningsledere og drøfter ulike problemstillinger i forhold til kvalitetssikring av studiene. I tillegg har vi studentforum der vi møter representanter for studentene ca to ganger i semesteret. Studieseksjonen har også etablert månedlige møter med alle som arbeider med studiesaker på fakultetet. Disse møteplassene har stor verdi i kvalitetssikringsarbeidet ved at studenter og alle instituttene blir hørt i studiesaker, samtidig som informasjonen når ut til fagmiljøene via flere kanaler.

3.3 Vurdering av læringsmiljøet ²

- *Studentmedvirkning*

Fakultetet vektlegger at det skal være god studentmedvirkningen i beslutningsprosessen i alle ledd i saker som i særlig grad berører studentene. Alle institutt har et undervisningsutvalg der studentene er representert. Videre har studentene representanter i alle instituttråd i henhold til sentrale retningslinjer. Det blir rapportert om ujevn deltagelse i fagutvalgene ved instituttene, og det er også forskjeller i hvor mye det enkelte institutt støtter driften av fagutvalgene. Dette har studentutvalget forsøkt å bøte på. I årets budsjetttrunde ble en del av midlene omfordelt fra Samfunnsviternes arbeidslivsutvalg (SAU) til Studentutvalget (SU) for å sikre støtte til de fagutvalgene som ikke får støtte fra moderinstituttet.

Årlig arrangerer SAU en arbeidslivsdag for studentene, der det blir arrangert stands, foredrag og intervju trening. Arbeidslivsdagen i regi av SAU er fortsatt en suksess, likeså SV-revyen. Denne våren har fakultetet i samarbeid med samfunnslosjen gått inn i en mer omfattende planlegging av studentmottaket og fadderuken. Fakultetet har i flere år fått gode evalueringer i forbindelse med det årlige studentmottaket. For en stor del skyldes dette et velfungerende fadderopplegg.

- *Akademisk og sosial integrering*

Det blir rapportert om ulike tiltak for å øke akademisk integrering. Et eksempel er å knytte flere undervisningstiltak til pågående forskning, og knytte masteremner tettere opp mot forskergruppene som nevnt under punkt 2.2. Dette skjer primært på masternivå der det er lettere å oppnå faglig og sosial integrering. Enkelte institutt støtter studentturer økonomisk både på bachelor- og masternivå under forutsetning av at det er et godt faglig opplegg. Det blir også rapportert om aktive fagutvalg som arrangerer quizkvelder, faglunsjer og julebord. Som nevnt tidligere, er det forskjell på aktivitetsnivået i fagutvalgene, og den faglig-sosiale integreringen kan derfor ikke alene basere seg på aktiviteten i fagutvalgene.

På Institutt for sosialantropologi har undervisningsutvalget vedtatt at studieadministrasjonen i samarbeid med fagutvalget hvert semester skal arrangere en faglig-sosial kveld der uteksaminerte masterstudenter inviteres til å fortelle om sine erfaringer med arbeidslivet og nytten av masterstudiet for deres nåværende virke. Dette er et tiltak fakultetet ser på med interesse. Dette tiltaket vil også kunne bidra til at flere studenter får et inntrykk av hvilke jobber som kan være aktuelle etter endt studium, samtidig som de kan få tips om søknadsprosessen. I forhold til de nye kravene fra NOKUT om at studiemiljøene plikter å informere om arbeidslivsrelevans av utdanningene, kan dette bli et aktuelt tiltak fremover.

Vi viser ellers til punkt 3.1 om studentaktiv forskning, og punkt 2.2 om tiltak som er satt inn for å bedre gjennomføringen og få ned frafallet.

- *Rammevilkår*

Studentutvalget rapporterer at de ved en rekke anledninger har påpekt at den hygieniske standarden i Ulrikke Pihls hus bør forbedres. De er også opptatt av at alle studentene, også de med funksjonsnedsettelse, skal ha tilgang til alle områder på fakultetet. Foreløpig har vi ikke klart å innfri ønsket om en stolheis i Sofie Lindstrøms hus, men det arbeides med saken fra Eiendomsavdelingens side. Et annet innspill fra studentutvalget er at luftkvaliteten i Ulrikke Pihls hus og i lite auditorium ikke er tilfredsstillende.

Siden høsten 2009 har fakultetet utredet muligheter for å skaffe studentene et lokale, spesielt til bruk som øvingslokale for SV-revyen. På grunn av kapasitetsproblemer har vi ikke lyktes

---

² Internasjonalisering ble diskutert under punkt 2.4

med dette, men det er et behov som studentene er opptatt av og som vi fortsatt arbeider med å imøtekomme.

Flere institutt rapporterer problemer med timeplanleggingssystemet og at dette virker belastende både på den vitenskapelige og administrative staben. Det er viktig at også slike fellesordninger inngår i kvalitetssikringssystemet.

I de to foregående utdanningsmeldingene har SV-fakultetet gitt uttrykk for den vedvarende utfordringen vi har ved at det er mangel på store nok undervisningsrom både for vårt største førstesemesteremne SV100 og ex.phil. SV100 er et emne med 400 studenter, og det inngår som ex.fac for syv av våre disiplinære bachelorprogram. I timeplanleggingen legger dette emnet føringer for de andre førstesemesteremnene, og det er derfor viktig å få dette emnet tidlig på plass. Dragefjellet har de eneste fasilitetene som er store nok til å romme dette emnet, men på grunn av prioriteringer i timeplanleggingssystemet går det uforholdsmessig lang tid før vi får vite om og når dette emnet får plass, noe som forsinker hele timeplanleggingsprosessen til SV-fakultetet.

Når det gjelder undervisningsrom, ser vi fortsatt at enkelte lokaler er dårlig egnet pga av manglende mulighet for kombinasjon av tavle og AV-utstyr. Dette blir spesielt rapportert fra de instituttene som tilbyr emner innen statistikk eller matematikk.

3.4 Programsensor og programevaluering

Etter revidert kvalitetssikringshandbok gis fakultetene større frihet i opplegg for og bruk av programsensor og programevaluering. Presentasjon av bruk av programsensor i forbindelse med utvikling og kvalitetssikring av studietilbudet fremover.

Fakultetet avventet oppnevning av nye programsensorer for studieåret 2009/2010 i påvente av at de nye retningslinjene og rapporteringsfristene for programsensorene som ble vedtatt av Universitetsstyret i september. I dag har nesten alle studieprogrammene fått oppnevnt nye programsensorer. De siste vil komme på plass i løpet av kort tid. Med utgangspunkt i de nye retningslinjene og rapporteringsfristene for programsensor har fakultetet utarbeidet en ny programsensoravtale og en ny veiledende mal for programsensorrapporten. Hovedmålsettingene med den veiledende malen er å få programsensor til å se på studieprogrammet som helhet og kun se på karakterbruk på emner hvor det ikke foreligger ekstern sensur. Malen er også utarbeidet slik at den i større grad kan inngå som grunnlagsmateriale for Utdanningsmeldingen.

I programsensoravtalen står det spesifisert at programsensor skal besøke UiB tre ganger i løpet av sin fireårige programsensorperiode. Under hvert besøk skal programsensor samtale med studenter, forelesere og fagkoordinatorer. Det står presisert at programsensor i løpet av sin periode skal skrive til sammen fire rapporter hvorav den siste vil være mer sammenfattende og gi et helhetlig bilde av programmet.

4. Oppsummering av viktige prioriteringer for 2010

I arbeidet med utdanningsmeldingen har vi identifisert noen hovedutfordringer fremover. Disse kan sammenfattes slik:

- *Internasjonalisering*

Vi har hatt en nedgang i antallet innreisende studenter. Fakultetsledelsen ser dette som en utfordring på studiesiden som må møtes med langsiktige tiltak. Dersom vi ønsker å være et internasjonalt synlig forskningsuniversitet, er det viktig å tiltrekke seg gode studenter fra utlandet. Dette kan gjøres gjennom å tilby flere engelskspråklige emner på 100 nivå, gjennom bedre markedsføring og informasjon på nettsidene om Bergen som studentby.

- *Vurdere omfanget av emne og programportefølje opp mot hensynet til kvalitet på utdanningen*

Utviklingen i antall emner er den viktigste faktoren når det gjelder instituttenes disponering av tid til forskning og undervisning. Moderasjon med hensyn til antall emner vil kunne bidra til å skjerme tid til forskning. Samtidig kan dette gå på bekostning av bredden i tilbudet til studentene, så enhver nedleggelse av emner bør derfor vurderes nøye.

- *Øke studiepoengproduksjonen og gjennomstrømning*

Fakultetet vil ha fokus på arbeidet med studiepoengproduksjon og gjennomstrømning. Tiltak som kan få redusert andelen gjentak av eksamen bør iverksettes. Det er også fortsatt mye som kan gjøres for å øke gjennomstrømmingen i mastergradsstudiene. Utvikling av fellesrutiner for oppfølging av masterstudenter med tanke på å sikre økt gjennomstrømning og likebehandling på tvers av instituttene vil være et langsiktig mål.

- *Fokus på forskningsbasert undervisning*

Seminartilbudet ved fakultetet blir vurdert som en god form for akademisk integrering av nye studenter og studenter som tar fag utenfor sitt fagspesifikke program. En videreføring av de gode seminarordningene og fokus på studentaktiv forskning er derfor en viktig målsetning.

- *Studiernes arbeidslivsrelevans*

Den nye faglige ledelsen ved fakultetet har som ambisjon å se nærmere på bachelorgradenes arbeidslivsrelevans, og arbeidsmarkedets forventninger til våre uteksaminerte kandidater. Etablering av et arbeidslivspanel er en mulig strategi i dette arbeidet. Alumniarbeidet i fagmiljøene og ved fakultetet vil være viktig i denne sammenhengen.

Arbeidet med utdanningsmeldingen inngår som en del av strategiarbeidet for universitetet sentralt og for Det samfunnsvitenskapelige fakultet. En av våre viktigste utfordringer fremover vil være å vektlegge betydningen av samfunnsvitenskapelige fag og perspektiv som basis for et bredt spekter av virksomheter i samfunnslivet, og våre studenter som viktige samfunnsaktører.